

JAHON TRANSPORT TURLARI VA KLASSIFIKATSIYASI

Sayfiyeva Mikoyim Hakim qizi

Buxoro davlat pedagogika instituti

Geografiya va iqtisodiy bilim

asoslari 3-kurs talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada jahon transport tizimining turlari va ularning klassifikatsiyasi yoritiladi. Transport infratuzilmasining rivojlanishi global iqtisodiy aloqalar va logistika jarayonlariga ta'siri tahlil qilinadi. Transport turlari geografik, texnologik va iqtisodiy omillar asosida tasniflanadi.

Kalit so'zlar: Transport, klassifikatsiya, logistika, avtomobil transporti, temir yo'l, havo transporti, dengiz transporti, quvur transporti.

1. Kirish

Transport tizimi xalqaro savdo va iqtisodiy rivojlanishning ajralmas qismi hisoblanadi. Turli davlatlarning transport infratuzilmasi rivojlanganligi ularning iqtisodiy qudrati va logistika samaradorligini belgilaydi. Transport turlarining tasnifi ularning texnik xususiyatlari, tashish imkoniyatlari va geografik qo'llanilishiga asoslangan.

2. Jahon transport turlari va klassifikatsiyasi Transport turlari quyidagi mezonlar asosida tasniflanadi:

1. Yer usti transporti

Avtomobil transporti – eng moslashuvchan va keng qo'llaniladigan transport turi.

Temir yo'l transporti – og'ir yuklarni uzoq masofalarga arzon narxda tashish imkonini beradi. Yo'lovchilarning asosiy qismi temir yo'l transportida, AQSh va G'arbiy Yevropaning qator davlatlarida esa avtomobilda, Xitoyda ichki suv transportida tashiladi. Temir yo'llarning dunyodagi umumiy uzunligi 1 million km.ga teng

1.RASM

2. Havo transporti

Eng tezkor transport turi, asosan yo'lovchi va yuqori qiymatga ega yuklarni tashishda ishlatiladi.

Havo transporting yosh va eng tez rivojlangan transportida butun dunyo bo'yicha 20 mln ga yaqin yo'lovchi tashilgan bo'lsa 1990 yilda 1,2 mlrd, 2018 yilda 3,8 mlyarddan ortiq yo'lovchi tashildi. Bu degan so'z Yer sharidagi har 2 kishining biri aviatsiya transportidan foydalanadi.

3. Suv transporti

Dengiz transporti – xalqaro savdoda eng ko'p ishlatiladigan transport turi. Daryo transporti – Dengiz paromlari xizmat qiladigan dengiz parom yo'larining ahamiyati katta. Bu esa turli transport turlarining ishini tartibga solishda katta ahamiyatga ega. Xozirgi vaqitda Kaspiy dengizda. Boku Turkmanboshi, Ilchivek-Varna (Qora dengizda), Vanino-Xolmsk (Tatar bo'g'izi), Qrim Kavkaz (Kerch bo'g'izi) parom yo'llari ishlab turibdi.

4. Quvur transporti

Neft, gaz va suyuqliklarni tashishda ishlatiladi.

Transport tizimining rivojlanishi texnologik innovatsiyalar, avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlari va ekologik barqarorlik kabi omillarga bog'liq

5. Xulosa

Jahon transport tizimi global iqtisodiy jarayonlarning ajralmas qismi bo'lib, uning rivojlanishi xalqaro savdo va logistika samaradorligiga bevosita ta'sir qiladi. Har bir transport turi o'ziga xos afzallik va kamchiliklarga ega bo'lib, ular turli ehtiyojlarga mos ravishda tanlanadi

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. "Yer usti transport tizimlari va ularning ekspluatatsiyasi (transport turlari bo'yicha)"

Ushbu o'quv qo'llanmaning mualliflari haqida aniq ma'lumot mavjud emas. Biroq, mazkur mavzu bo'yicha boshqa bir manba, "Avtomobillarda yuk va passajirlarni tashish asoslari" nomli ma'ruza matni, Andijon mashinasozlik instituti "Yer usti transport tizimlari" kafedrasida assistentlari S. Xalilov va F. Odilov tomonidan tayyorlangan.

2. "Transport vositalari muhandisligi (turlari bo'yicha)"

Ushbu o'quv dasturining mualliflari quyidagilardir: t.f.d., prof. A.A. Muhitdinov, t.f.n., dotsentlar A. Turg'unboev, Sh. To'raev, O.O. Daminov, X.A. Usmanova, katta o'qituvchilar G.A. Djanalieva, M. Obidov, J.B. Mirzaabdullayev, U.A. Abdurazzoqov.

3. "Transport vositalari muhandisligi"

Ushbu o'quv dasturining muallifi t.f.n., PhD, dotsent J.B. Mirzaabdullayev hisoblanadi.

4. "Yer usti transport tizimlari va ularning ekspluatatsiyasi (avtomobil transporti)"

Ushbu ma'ruza matni 5310600—"Yer usti transport tizimlari va ularning ekspluatatsiyasi (avtomobil transporti)" yo'nalishi talabalari uchun tayyorlangan.